

Μνήμων

Τόμ. 12 (1989)

ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ

doi: [10.12681/mnimon.462](https://doi.org/10.12681/mnimon.462)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΟΥΚΟΣ Χ. (1989). ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ. *Μνήμων*, 12, 390.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.462>

ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ

Στις 19 Ιανουαρίου 1983 πέθανε, τόσο πρόωρα, η ιστορικός Δέσποινα Θεμελή-Κατηφόρη, καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Μαχητική, ασυμβίβαστη, με αίσθηση του χιούμορ, με βαθύτατη γνώση του γνωστικού της αντικειμένου και των προβλημάτων της ανώτατης παιδείας, έδωσε πολλές μάχες για μια ποιότητα στον πανεπιστημιακό χώρο. Δεν δίσταζε να πει ξεκάθαρα τη γνώμη της. Και πλήρωσε για το θάρρος της αυτό: οι διάφορες μετριότητες, που δυστυχώς μάς έχουν κατακλύσει, την πολέμησαν συστηματικά και κατάφεραν, με έπονεϊδιστα μέσα, να καθυστερήσουν την ιεραρχική της εξέλιξη στο Πανεπιστήμιο.

Όλοι εκείνοι που την γνώρισαν από κοντά και συνεργάστηκαν μαζί της θα θυμούνται πάντα τη φωτισμένη σκέψη της και την ανιδιοτελή προσφορά της. Δεν φειδωλεύτηκε το χρόνο της για να βοηθήσει δεκάδες, εκατοντάδες νέους φοιτητές και έρευνητές στον πρώτο τους βηματισμό, προσφέροντάς τους πρόθυμα τη γνώση και την πείρα της. Ήταν από τους λίγους που μπόρεσαν να διασώσουν ένα γνήσιο επιστημονικό διάλογο. Για το υψηλό επίπεδο των παραδόσεών της είναι μάρτυρες οι φοιτητές της, παλαιοί και νέοι.

Το συγγραφικό της έργο έχει πλέον σημαντική θέση στη νεοελληνική ιστοριογραφία. Με τη διατριβή της για την πειρατεία στην καποδιστριακή περίοδο έθιξε ένα θέμα ταμπού: αναζήτησε τις κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις ενός φαινομένου που ως τότε αντιμετωπιζόταν κυρίως ως μια παράμετρος των πολεμικών επιχειρήσεων. Με το βιβλίο της για το ενδιαφέρον των γαλλικών οικονομικών κύκλων να διεισδύσουν στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος τόλμησε να επισημάνει και μια άλλη, σκόπιμα άγνωστη, διάσταση του φιλελληνισμού και επέσυρε, φυσικά, την όργη αυτών που θέλουν να αυτοαποκαλούνται θεματοφύλακες των καθιερωμένων απόψεων. Τα έργα αυτά, καθώς και μια σειρά άρθρων και άλλων συμβολών ήταν προϊόν πολύχρονης και εξαντλητικής έρευνας σε ελληνικά και ξένα αρχεία, και ουσιαστικής γνωριμίας με τη σχετική βιβλιογραφία. Είχε πολλά σχέδια ακόμη αλλά έφυγε στην επιστημονική της ωριμότητα.

Η Δέσποινα Κατηφόρη ήταν από τα ιδρυτικά μέλη της Έταιρείας Μελέτης Νέου Έλληνισμού. Μας βοήθησε ποικιλοτρόπως, ιδιαίτερα στα δύσκολα χρόνια της εκκίνησης, το 1970-1971, τότε που εμείς οι κάπως νεότεροι αμφιβάλαμε για τις δυνάμεις μας. Στήριξε τον *Μνήμονα* με άρθρα ποιότητας και με την παρουσία της, τις γνώσεις, το ήθος και την πείρα της έδωσε ώθηση στους στόχους μας. "Αν και προβλήματα οικογενειακά και επαγγελματικά δεν της επέτρεψαν αργότερα να είναι συχνότερα ανάμεσά μας, πάντοτε μάς τιμούσε με τη φιλία και την αγάπη της. Η κριτική της, ακόμα και η διαφωνία της, λειτουργήσαν για μάς θετικά γιατί προέρχονταν από γνήσιο ενδιαφέρον για ό,τι προσπαθούσαμε. Το κενό που μάς άφησε είναι δυσαναπλήρωτο.

Ός ελάχιστο φόρο τιμής, η Γενική Συνέλευση της Έταιρείας αποφάσισε να εκδώσει ειδικό τόμο αφιερωμένο στη μνήμη της, με κεντρικό θέμα την Επανάσταση του 1821.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ